

ВИВЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ЗІ СТУДЕНТАМИ
НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВTEACHING GENERAL VOCABULARY TO STUDENTS
OF NON-LANGUAGE DEPARTMENTS

У статті представлено підходи до вивчення загальної лексики зі студентами немовних спеціальностей. Установлено, що вивчення загальноживаних слів є не менш важливим, ніж вивчення фахової лексики, що пов'язано із тим, що спілкування у іншомовному середовищі не може відбуватися виключно на професійні теми. Визначено основні аспекти, яким необхідно приділяти увагу під час роботи із лексикою (мета навчання; доцільність вибору лексичних одиниць; відповідність реальному рівню знань студентів; повторюваність вживання). Окреслено види пам'яті (короткочасна; робоча; довготривала) та визначено їх роль у запам'ятовуванні нових лексичних одиниць. Установлено, що короткочасна пам'ять спрямована на утримання та запам'ятовування досить великої кількості інформації, але протягом короткого часу. На відміну від робочої пам'яті у довготривалій пам'яті зберігається великий обсяг інформації дуже тривалий час, але переміщення інформації до довготривалої пам'яті вимагає дотримання певних принципів (багаторазове повторення інформації; самостійний пошук; дозування вивчення лексики; темп вивчення лексики тощо). Висвітлено основні типи вправ, спрямованих на запам'ятовування нових лексичних одиниць на прикладі теми "Getting Acquainted". Установлено, що під час роботи з лексикою доцільно організувати роботу у три етапи (робота з лексичними одиницями на рівні слів та словосполучень; автоматизація дій студентів на рівні роботи зі спеціальними вправами або текстами; автоматизація самостійного вживання лексики під час усного мовлення). Проілюстровано підходи до організації таких видів діяльності як "What is a friend of mine keen on doing?", «Вгадай слово», «Напиши історію». Установлено, що студенти із задоволенням приймають участь у таких видах роботи, що створює дружню атмосферу в аудиторії. З методичної точки зору виконання такого виду роботи сприяє подальшому запам'ятовуванню активних лексичних одиниць.

Ключові слова: англійська мова, студенти, лексичні одиниці, запам'ятовування, вправи.

The article presents approaches to studying general vocabulary with students of non-language specialties. It is established that the study of general vocabulary is no less important than the study of professional vocabulary, which is due to the fact that communication in foreign language environment cannot be exclusively on professional topics. The main aspects that must be paid attention to when working with vocabulary are defined (purpose of learning; expediency of choosing lexical units; compliance with the real level of students' knowledge; repeatability of use). Types of memory (short-term; working; long-term memory) are outlined and their role in memorizing new lexical units is determined. It is established that short-term memory is aimed at retaining and memorizing a fairly large amount of information, but for a short period of time. A large amount of information is stored in long-term memory for a very long time, but moving information to long-term memory requires compliance with certain principles (multiple repetition of information; independent search; dosing of vocabulary learning, etc.). The main types of exercises aimed at memorizing new lexical units are presented on the topic "Getting Acquainted". It is established that when working with vocabulary, it is advisable to organize work in three stages (work with lexical units at the level of words and phrases; automation of students' actions at the level of working with special exercises or texts; automation of independent use of vocabulary during oral speech). Approaches to organizing such activities as "What is a friend of mine keen on doing?", "Guess the word", "Write a story" are illustrated. It is found that students are happy to participate in such types of work that creates friendly atmosphere in the classroom. From a methodological point of view, performing this type of work contributes to the further memorization of active lexical units.

Key words: English language, students, lexical units, memorization, exercises.

УДК 378.016:811.111
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/53.2.21>

Парфьонова О.В.,
доцент кафедри іноземних мов
Харківського національного
університету радіоелектроніки
Сукнов М.П.,
завідувач кафедри іноземних мов
Харківського національного
університету радіоелектроніки

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Умови сьогодення висувають до молодих фахівців все більше вимог. Для того, щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці необхідно не тільки досконало володіти професійними знаннями та навичками, але й вільно володіти іноземною мовою. Здебільше під час навчання у закладах вищої освіти студенти обирають вивчення англійської мови, що пов'язано з широкою географією її використання. Саме тому, від час навчання студентів в університеті необхідно намагатися розвивати їх уміння вільного спілкування англійською мовою як на професійні теми, так і на теми загального характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Необхідно зазначити, що викладачі англійської мови неодноразово зверталися до питання мовленнєвих навичок студентів. Так, Г. Барабанова і В. Борщевська досліджували когнітивні основи навчання іноземній мові, О. Кобраз, Н. Лешньова, А. Синявська вивчали особливості викладання іноземної мови студентам немовних спеціальностей, О. Русановою досліджувалися елементи індивідуалізації навчання іноземній мові.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим, вважаємо, що у науково-методичній літературі недостатньо висвітлено досвід роботи із нефаховою лексикою

під час викладання англійської мови студентам немовних спеціальностей.

Отже **метою** публікації є висвітлення досвіду роботи із нефаховою лексикою зі студентами немовних факультетів у Харківському національному університеті радіоелектроніки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Як правило, викладання англійської мови на немовних факультетах має власну специфіку і спрямовано, перш за все, на вивчення лексики за фахом і бесіди професійного спрямування [8]. Разом із тим, перебуваючи в середовищі іншої країни не менш важливо спілкуватися на теми загального вжитку. Саме тому, під час викладання англійської мови студентам Харківського національного університету радіоелектроніки ми намагаємося приділяти увагу також розвитку лексичного запасу на теми повсякденного спілкування.

На основі аналізу наукової літератури можна стверджувати, що процес роботи із лексичним матеріалом та його запам'ятовування є досить складним і тривалим. Разом із тим, можна виділити основні принципи ефективного викладання, які застосовуються незалежно від методів роботи з лексичними одиницями. Організуючи роботу з лексичним матеріалом необхідно враховувати наступні аспекти:

- мета навчання (сфера спілкування, врахування рівня студентів);
- доцільність вибору лексичних одиниць (відповідність реальному рівню знань студентів, їх початковий словниковий запас);
- повторюваність вживання;

Необхідно пам'ятати, що на відміну від граматики матеріалу, який базується на чітких правилах, робота з лексикою спрямована на запам'ятовування інформації, тому необхідно враховувати особливості роботи пам'яті, яку умовно можна поділити на три види:

- короткочасну;
- робочу;
- довготривалу.

Короткочасна пам'ять спрямована на утримання та запам'ятовування досить великої кількості інформації, але протягом короткого часу. Цей вид пам'яті використовується для вивчення слів та їх повторенні. Разом із тим, щоб лексика запам'ятовувалася надовго її необхідно постійно вживати та повторювати. Робоча пам'ять означає досить довге фокусування на словах. При цьому інформація обробляється за допомогою сенсорів із зовнішніх джерел. Матеріал залишається довше і це гарантує, що короткочасний запас буде поновлюватися. Це працює, як аудіо запис, який повторюється знову і знову. Здатність утримувати слова в робочій пам'яті, гарантує легкий процес вивчення іноземних мов [1].

На відміну від робочої пам'яті у довготривалій пам'яті зберігається великий обсяг інформації дуже тривалий час, але переміщення інформації до довготривалої пам'яті вимагає дотримання наступних принципів:

- багаторазове повторення інформації;
- самостійний пошук;
- дозування вивчення лексики;
- темп вивчення лексики;
- частота використання;
- когнітивна глибина;
- візуалізація.

Необхідно зазначити, що під пошуком мається на увазі використання нових лексичних одиниць у письмових завданнях, які стимулюють студентів неодноразово вживати нові слова та словосполучення. Під дозуванням вивчення нової лексики мається на увазі те, що доцільно розділяти роботу пам'яті на невеликі блоки, адже вивчення великої кількості слів не може бути ефективним. Також під час опрацювання лексичного матеріалу необхідно враховувати когнітивну глибину, адже чим частіше використовується відповідне слово та чим більше студент у ньому зацікавлений, тим краще слова будуть запам'ятовуватися. Під візуалізацією мається на увазі створення певного образу у свідомості студентів [2].

До того ж, під час організації роботи з лексикою необхідно враховувати деякі проблеми, які існують у більшості груп студентів немовних спеціальностей, до яких відносяться:

- велика кількість студентів в одній академічній групі;
- різний рівень володіння мовою в межах однієї академічної групи;
- великий обсяг інформації, яку необхідно опрацювати зі студентами за мінімальну кількість часу, яку можна виділити на даний вид роботи.

З досвіду роботи можна стверджувати, що вирішенню цих проблем може сприяти формування позитивної мотивації та добору цікавих завдань для всіх студентів академічної групи. Кожен студент, незалежно від рівня знань, має знайти у цій роботі щось нове та корисне саме для нього [3; 4].

До основних тем, які ми вважаємо цікавими та корисними для студентів відносимо наступні:

- Getting Acquainted;
- Education. International Programs;
- Shopping;
- Travelling;
- Ukrainian Cities [9].

Роботу над будь-якою темою необхідно поділяти на декілька етапів, що дозволить зробити вивчення лексики ефективним та цікавим. Так, А. Синявська і О. Березюк пропонують поділяти вивчення лексики на три етапи:

- робота с лексичними одиницями на рівні слів та словосполучень;

- автоматизація дій студентів на рівні роботи зі спеціальними вправами або текстами;
- автоматизація самостійного вживання лексики під час усного мовлення [6].

Проілюструємо алгоритм роботи над темою «Getting Acquainted». Складність роботи над цією темою полягає у тому, що її вивчають майже з першого класу і вона не є цікавою для студентів. Разом із тим, з практичної точки зору, це тема є необхідною для спілкування та викликає певні труднощі у здобувачів освіти, які володіють мовою навіть на рівні В 1.

На етапі роботи з лексичними одиницями на рівні слів та словосполучень ми пропонуємо студентам слова та словосполучення, які відповідають цій темі в залежності від рівня студентів.

Після цього ми пропонуємо студентам скласти питання із набору ключових слів та надати відповіді на питання, використовуючи активну лексику:

What / your / name?

You / have / patronymic?

What / your / family name?

Could / spell ... ?

How / old / you?

Where / you / come from?

What / university/ you / attend (formal)?

What / school (faculty) / you / study at?

Цю вправу вважаємо необхідною, адже студенти вчать правильно ставити запитання та відповідати на них. Для підвищення мотивації, після опрацювання таких питань, ми надаємо більш креативні завдання або завдання з елементами гри, які дозволяють зробити заняття більш цікавими та навіть веселими. Ми солідарні з науковцями, що впровадження елементів гри у навчальний процес надають можливість невпевненим у собі студентам розкритися та почувати себе більш вільно під час спілкування іноземною мовою [5; 7].

Так, студентам надається завдання представитися як:

- мер міста;
- тренер футбольної команди;
- декан факультету на якому студенти навчаються;
- якщо б ви були на 20 років старше;
- повна протилежність собі;

Такий вид діяльності дозволяє, з одного боку, ще раз проговорити та закріпити нові слова, а з іншого – робить це завдання різноманітним та цікавим.

Ще одним із видів діяльності, який спрямовано на закріплення нової лексики з теми “Get Acquainted” – “What is a friend of mine keen on doing?”. У цьому завданні пропонується поспілкуватися з одногрупником щодо їх хобі та запропонувати щось нове. Студенти ставлять один одному запитання: *Do you like pop music? Do you like Facebook? Do you like football? Do you like painting?*

Do you like watching video clips on Youtube? Do you like surfing the Internet? Do you like drawing? Do you like dancing? та інші.

Разом із тим ми також пропонуємо студентам можливі варіанти відповіді, які часто зустрічаються у повсякденному вживанні (*Yes, I do. I think it's cool; I don't mind. I think it's OK; No, I don't. I think it's rubbish! Yes, I do. I think it's great; No, I don't. I think it's boring! I think it's great fun; I think it's amusing; I think it's difficult! I think it's boring!* тощо).

Під час вивчення цієї теми студентам надаються прикметники які дозволяють описати людину або її стан (*honest, kind, sincere, ambitious, faithful, patient, determined, adventurous, dishonest, unkind, mean, disrespectful* тощо). Робота з цими прикметниками може відбуватися за різними схемами: якщо студенти не знайомі з більшістю цієї лексики, то після опрацювання її вимови рекомендується застосування таких вправ як знайти пари антонімів, визначити п'ять прикметників, які найбільш підходять для опису себе, назвати прикметники, які є протилежністю себе. Після цього рекомендуються вправи на знаходження відповідей (matching) або робота з невеличкими текстами).

З досвіду роботи можна стверджувати, що якщо рівень студентів є не меншим ніж В1, то вони із задоволенням приймають участь у таких видах роботи як «Вгадай слово» або «Напиши історію».

Під час ігрової діяльності «Вгадай слово» студенти поділяються на дві команди. Кожен студент записує на маленькому папірці 7 прикметників. Ці папірці потім всі повертаються викладачу. Кожен студент виходить до дошки, бере один із папірців і має пояснити за хвилину якомога більше слів. Виграє та команда, яка пояснила більше слів. Вважаємо, що такий вид діяльності дозволяє студентам краще запам'ятати нові слова, а також залучити усіх студентів до активної участі під час заняття. Той факт, що одне і те ж слово може декілька разів пояснюватися різними студентами також сприяє кращому запам'ятовуванню лексичних одиниць.

Також студентам можна запропонувати написати історію у різних літературних жанрах (любовна історія, детектив, наукова стаття). Для цього студентів доцільно поділити на невеликі групи та визначити в якому саме стилі вони будуть писати історію. Якщо у групі є студенти з різним рівнем знань, доцільно розподілити їх за однаковими рівнями знань, що дозволить працювати всім, а не розраховувати на допомогу одногрупників з вищим рівнем знань. Тоді під час роботи викладач має приділяти більше уваги студентам з більш низьким рівнем знань та допомагати їм правильно побудувати речення.

З досвіду роботи можна стверджувати, що студенти із задоволенням обговорюють сюжет

власних історій, відтворюють діалоги перед групою, що створює дружню атмосферу в аудиторії. З методичної точки зору виконання такого виду роботи сприяє подальшому запам'ятовуванню активних лексичних одиниць.

Висновки. Представлені види роботи сприяють розвитку усного мовлення у студентів та довготривалому запам'ятовуванню слів. Водночас вони із задоволенням відвідують аудиторні заняття, виконують творчі завдання та спілкуються іноземною мовою. Такі методи роботи під час проведення занять англійської мови зі студентами немовних спеціальностей сприяють не тільки запам'ятовуванню нової лексики, але й розвитку творчого мислення здобувачів освіти, створенню мотивації до подальшого вивчення предмету.

Перспективи подальших досліджень.

У подальшому плануємо висвітлити досвід вивчення граматичного матеріалу зі студентами немовних спеціальностей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Барабанова Г. В. Когнітивно-комунікативна модель навчання професійно-орієнтованого читання іноземної мови у немовному вузі. *Іноземні мови*. 2004. № 1. С. 29-31
2. Борщовецька В. Д. Когнітивні основи навчання іншомовної фахової лексики. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*. Вип. 29. 2014. С. 204-209
3. Гончаренко Т. Є. Мотивація вивчення іноземної мови як соціальна функція освіти. *Теорія і практика*

управління соціальними системами. 2010. № 4. С. 47 – 54.

4. Кобзар О. І., Лешньова Н. О. Шляхи активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях з англійської мови. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2013. Вип. 22. С. 141 –148

5. Русанова О. О. Елементи індивідуалізації навчання іноземній мові через рольові ігри. *Вісник Житомирського державного університету : сер. Пед. науки*. 2009. Вип. 44. С. 55–58.

6. Синявська А. М., Березюк О. А. Вивчення термінологічної лексики в курсі викладання англійської мови професійного спрямування. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах*. 2013. Вип 28 (81). С. 314–318

7. Стрельникова О. В. Інтерактивні методи викладання англійської мови на неспеціальних факультетах ВНЗ. *Наукові записки. (Сер. Філологічна)*. 2009. Вип. 11. С. 568–575

8. Удовенко І. В., Котова А. В. Використання ігрових ситуацій під час вивчення англійської мови на немовних факультетах. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2013. Вип. 23. С. 102-108.

9. Чаплик О. А., Масон С.Р., Коваль Л.М. Основні підходи до вивчення іноземної термінологічної лексики студентами екологічного профілю. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26. С. 386-389

10. Червінко Є. О. Get Talking / Є. О. Червінко, Е. Ф. Беляєва, О. І. Скриль та інші. Х. : ХНУ ім. В. Каразіна, 2015. 120 с.